

LES AVENTURES D'ODISSEU

Com podreu veure més endavant, en l'adaptació que hem fet de l'*Odissea* no hi figuren alguns episodis de la llegenda original com l'arribada a la terra dels lotòfags, l'estada a l'illa dels lestrígons, el descens a l'hades, l'estada a l'illa de la nimfa Calipso, l'arribada al país dels feacis o la trobada amb la princesa Nausica. Hem considerat que aquests episodis allargaven massa el fil de la història i que no eren imprescindibles per seguir el retorn a Ítaca i les aventures del nostre heroi, tenint en compte l'edat dels nens a qui va dirigida aquesta unitat.

Iniciem les aventures d'Odisseu amb la llegenda del cavall de Troia que, com tots sabem, pertany a la Il·líada, però que creiem necessària per entendre el perquè del retorn a Ítaca, així com l'astúcia del nostre protagonista.

EL CAVALL DE TROIA

Troia era una ciutat molt rica governada pel rei Príam, un home molt estimat per tothom.

Príam va tenir la mala pensada d'enviar el seu fill Paris a Grècia, a casa del rei Menelau, que estava casat amb Helena, la dona més bella de tota Grècia.

Paris i Helena es van enamorar. Un dia, aprofitant que el rei Menelau era fora de la ciutat, Paris va raptar Helena i se la va endur cap a Troia.

El rei Menelau, molt ofès i enfadat pel que havia passat, va decidir que, per venjar-se, destruiria la ciutat de Troia i va demanar ajuda a altres reis amics seus.

Odisseu, el rei d'Ítaca, una illa no gaire gran, vivia feliç amb la seva dona Penèlope i el seu fill Telèmac, que acabava de néixer. Odisseu no va tenir cap més remei que embarcar-se amb els altres reis i prínceps grecs, cap a Troia, per ajudar el seu amic Menelau.

Després de deu anys de guerra, els grecs van veure que amb les armes no aconseguirien vèncer mai els troians. Aleshores va ser quan Odisseu, el més enginyós i astut de tots, va fer construir un cavall de fusta gegantí, i amb altres guerrers grecs es van amagar a dins. Un cop construït, van deixar-lo abandonat fora la muralla de la ciutat de Troia, amb la certesa que els troians el farien entrar dins la ciutat.

Els troians, pensant que el cavall de fusta era un regal dels grecs, van decidir entrar-lo a la ciutat i van fer una festa per celebrar que els grecs havien marxat. El que no s'imaginaven era que dins la panxa buida del cavall de fusta hi havia, ben amagats i silenciosos, una bona colla de grecs valents.

A la nit, quan els troians se'n van anar a dormir, cansats de tanta festa, Odisseu i els altres guerrers van sortir de dins del cavall i van obrir les portes de la muralla perquè la resta de guerrers grecs, que eren amagats a fora, entressin dins la ciutat.

Sorpresos pels seus enemics, els troians van ser derrotats i els grecs van calar foc a la ciutat.

El rei Menelau va recuperar la seva esposa Helena i els vaixells grecs es van fer a la mar, cadascú rumb al seu país.

Després de deu anys de guerra tots tenien ganes de tornar a casa i molt especialment Odisseu, que havia deixat a Ítaca la seva esposa Penélope i el seu únic fill Telèmac.

EN POLIFEM

El vaixell d'Odisseu es va fer a la mar, rumb a l'illa d'Ítaca. Al cap de poc temps els va sorprendre una tempesta que els va fer desviar del seu camí i els va enviar a una illa desconeguda, l'illa dels ciclops, que eren els gegants d'un sol ull.

Odisseu que tenia moltes ganes de saber com eren aquests gegants, va anar amb un grup dels seus homes a explorar l'interior d'una de les coves.

–Mireu aquelles coves, segur que allà hi viu algú. Anem-hi! Deixeu les espases i agafeu una gerra de vi per demostrar que som amics– va dir Odisseu.

La cova era immensa però no hi havia ningú. En un racó van veure un foc encès i es van asseure a esperar. Poc després van sentir un soroll. Era el pastor que tornava amb el seu ramat d'ovelles. Però quines ovelles! Semblaven vaques, de tan grosses com eren!

El pastor era enorme. Era un gegant! Al mig del front només hi tenia un sol ull. Es tractava d'un ciclop.

Un cop va ser dins la cova, el gegant va fer rodolar una immensa roca plana que servia de porta per tancar l'entrada. Després, quan es va girar, va veure els visitants.

–Ja tinc sopar!– va exclamar ple de satisfacció.

Al moment, va agafar dos homes, un amb cada mà, i se'ls va cruspir sencers.

–Senyor, hem vingut en so de pau! Com goseu devorar els meus homes?– va cridar Odisseu.

–Sóc en Polifem!– va dir el gegant d'un sol ull –i em menjo qui vull!

–Exigeixo que ens deixeu marxar! –Com se m'ha pogut acudir portar un regal per a un home com vos?

–Has portat un regal, dius? Doncs bé, si me'l dones, no us menjaré!

Odisseu li va donar la gerra de vi i Polifem se la va veure d'un glop.

–Ara enretira la roca de l'entrada i deixa'ns marxar– va dir Odisseu.

–Ah no! De cap de les maneres! El que volia dir és que avui no us menjaré, sinó que ho faré demà! I fent grans riallades i uns badalls de son gegantins, va caure a terra ben adormit.

Mentre dormia, tots els homes van intentar empènyer la roca, però no hi havia manera de fer-la rodolar.

–Estem perduts! No podem sortir mai més d'aquí dins!– cridaven.

Mentrestant, Odisseu esmolava, amb el seu ganivet, el bastó del pastor. Quan va estar ben esmolat, el van escalfar al foc fins que va quedar ben roent.

Llavors, el van aixecar entre uns quants i el van clavar al mig de l'ull d'en Polifem.

–No hi veig! –M'has cremat l'ull! –M'has deixat cec! –Ni tu ni els teus homes sortireu vius d'aquesta cova!– Cridava en Polifem, que al cap de poc es va quedar ben adormit.

L'endemà al matí en Polifem va fer córrer la roca cap a una banda perquè les ovelles poguessin sortir a pasturar i, com que no hi veia gens, es va quedar a

l'entrada de la cova, amb els braços ben oberts, per atrapar qualsevol dels homes que volgués fugir.

Odisseu va dir als seus homes que s'arrapessin ben fort a la panxa de les ovelles i, tot i que en Polifem les acariciava quan passaven per davant seu, no es va adonar que totes duïen algun home penjant.

Fou així com Odisseu i els seus homes van poder fugir de la cova d'en Polifem.

Quan el vaixell va passar per davant del penya-segat on hi havia la cova d'en Polifem, Odisseu va cridar:

–Recorda que vaig ser jo, Odisseu, rei d'Ítaca, qui t'ha deixat cec! No oblidis mai el meu nom!

En Polifem va agafar un munt de roques i les va llançar daltabaix del penya-segat, amb la intenció d'enfonsar el vaixell.

–Tu tampoc no oblidis mai, Odisseu, que jo sóc en Polifem, fill de Posidó, rei del mar, i cridaré el meu pare perquè us destrueixi, a tu i a tots els de la teva nau!

Posidó, que era al fons del mar, va sentir el seu fill i va provocar furioses tempestes que van fer que el vaixell d'Odisseu navegues sense rumb durant molts dies i moltes nits.

ÈOL, REI DELS VENTS

La nau d'Odisseu, es va allunyar de l'illa dels gegants, arrossegada per la gran tempesta que havia provocat Posidó.

Al cap de molts dies de navegar sense rumb, el vaixell d'Odisseu va arribar fins a l'illa d'Èol, el rei dels vents del món.

Èol deixava anar o empresonava els vents segons el seu desig i era el responsable de les tempestes.

Èol va acollir a casa seva Odisseu i els seus homes durant més d'un mes.

Passat aquest temps, Odisseu va demanar a Èol una ruta i el seu ajut perquè el portés, al més aviat possible, cap a Ítaca.

Èol li donà un bot de cuir ben lligat, amb tots els vents del món a dins, i li va recomanar que no l'obris passés el que passés. Només havia deixat fora el vent de ponent, que era el que havia d'empènyer, amb molta suavitat, el seu vaixell fins a l'illa d'Ítaca.

Odisseu, després de donar les gràcies, es va fer de nou a la mar, convençut que aquesta vegada arribaria a casa sense cap mena d'entrebanc.

Nit i dia no perdia de vista el bot que contenia tots els vents, temorós que algun dels seus homes no s'atrevís a obrir-lo.

Al cap d'uns quants dies de navegació tranquil·la, i acompanyats exclusivament pel vent de ponent, ja es divisava a l'horitzó l'illa d'Ítaca. Fou llavors quan Odisseu, vençut pel cansament, es va adormir. Aleshores, els homes d'Odisseu, que es pensaven que a dins del bot hi havia un tresor que el seu rei havia rebut d'Èol i que no volia compartir amb ells, van obrir el bot. Fou així com tots els vents del món es van veure lliures i es va desfermar una tempesta horrible, com mai no s'havia vist.

La nau d'Odisseu, després de dies i dies de navegar sense rumb, emportada pels vents, va anar a parar de nou a l'illa d'Èol. Aquesta vegada, però, Èol, disgustat perquè havien obert el bot dels vents, no el va voler ajudar i va dir a

Odisseu que passés de llarg, que no volia saber res d'ell ni dels seus companys del vaixell.

Durant molts dies, la nau d'Odisseu no va ser altra cosa que un vaixell a la deriva portat per la fúria dels vents.

LA BRUIXA CIRCE

Després de dies i dies de tempestes va tornar la calma i el vaixell d'Odisseu va anar a parar a una illa preciosa, tota coberta de flors: l'illa on vivia Circe, una bruixa que feia servir la seva màgia per convertir els homes en animals.

Els homes d'Odisseu van baixar del vaixell i es van acostar a una casa que hi havia al final de la platja. A la porta hi havia una dona –la bruixa Circe– que els va donar la benvinguda i els va fer entrar. Odisseu, però, es va quedar fora. Va esperar que tanquessin la porta i va espigar per la finestra.

Circe va oferir menjar als mariners. Després, amb una vareta daurada, els va donar uns copets al cap sense que se n'adonessin. Al cap d'un moment, els mariners van començar a canviar d'aspecte: se'ls va aplanar el nas i els va créixer el bigoti. Els homes rellescaven, queien a terra i no podien seure a taula. Els havia convertit en porcs! I, un darrere l'altre, els va anar portant cap a la cort.

A fora, Odisseu observava les flors que hi havia als seus peus. Va collir-ne una de molt especial, petita i blanca. Se la va menjar i se'n va anar cap a la casa.

–Entra, entra! Estic molt contenta de veure't– va dir la bruixa Circe.

Circe va oferir pa, mel i vi a Odisseu. Llavors se li va acostar, es va posar darrere seu i li va donar un copet a l'espatlla amb la vareta daurada.

–Ara, ves-te'n a la cort amb els altres porcs!– va dir-li Circe. Però Odisseu no es va convertir en cap porc.

–No saps que aquesta flor protegeix contra les pocions màgiques?– va dir Odisseu mentre es treia uns pètals de la boca.

–Ets Odisseu?– va dir Circe.

–Fa molts anys, un endeví em va dir un dia que seria vençuda per l'astúcia d'Odisseu, el rei d'Ítaca. Ara sé que és veritat. Demana'm el que vulguis i t'ho concediré– va dir la bruixa Circe.

–Fes que tots els porcs que tens a la cort tornin a ser homes– va dir Odisseu.

Circe va córrer a posar la vareta daurada sobre l'orella de cadascun dels porcs. Al cap d'uns moments, tota la cort era plena d'homes que caminaven a quatre grapes i tremolaven de cap a peus.

–Ara m'estimaràs, Odisseu?– Va dir Circe.

–Això no és possible. La meva dona i el meu fill m'esperen a casa i vull tornar tan aviat com sigui possible.– Va dir Odisseu.

Odisseu i els seus homes, però, van estar-se a l'illa de Circe tot un any sencer.

Un dia, Odisseu va anar a veure Circe i li va fer saber que volia marxar cap a Ítaca.

–És un viatge molt perillós!– va dir Circe.

–Passareu per davant de les terribles sirenes, ocells amb cap de dona que captiven tothom amb els seus cants, fins al punt de fer estavellar els vaixells contra les roques. Els mariners es llancen a l'aigua embruixats per la seva veu i aleshores elles els devoren. Si aconseguíu superar el parany de les

sirenes, més tard us haureu d'enfrontar amb el monstre Escil·la i el remolí Caribdis. Escil·la és un monstre que s'empassa els homes i Caribdis, un remolí gegant que enfonsa els vaixells.

–Si de debò, però, voleu marxar, escolta'm amb molta atenció i fes exactament el que et diré.

Circe va dir a Odisseu i als seus homes que, abans de passar per davant de les sirenes, es tapessin les orelles amb cera per tal de no sentir els seus cants.

EL CANT DE LES SIRENES

Odisseu, seguint les instruccions de Circe, va tapar amb cera les orelles de la seva tripulació perquè no poguessin sentir les melodies de les sirenes. Ell, però, que tenia molta curiositat per sentir la veu de les famoses sirenes, no es va tapar les orelles amb cera i va demanar als seus homes que el lliguessin al pal de la nau, així podria escoltar les veus i sobreviure.

Quan eren a prop de les sirenes, es va començar a sentir una mena de música suau. En veure l'illa de les dones ocell, Odisseu va exclamar: –són molt boniques! Aleshores va dir als seus homes:

–Deslligueu-me i m'hi acostaré nedant a parlar-hi i així podré sentir de més a prop la seva veu!

El cant de les sirenes era cada vegada més bonic i captivador.

–Deslligueu-me, deslligueu-me!– va tornar a cridar Odisseu.

–Si voleu, vosaltres podeu continuar, però a mi deixeu-me aquí! Que no ho sentiu?

–Deslligueu-me! Vull acostar-me a les sirenes!

Però els seus homes, com que duïen les orelles tapades, no el sentien, i remaven tant de pressa com podien per evitar el desastre.

Va ser aleshores quan Odisseu es va adonar que Circe no l'havia enganyat. Amb el seu ajut havien superat el parany de les sirenes.

EL MONSTRE ESCIL·LA I EL REMOLÍ CARIBDIS

Al cap de poc que els mariners deslliguessin Odisseu, es va veure un núvol de fum negre. Odisseu i la seva tripulació van arribar a un canal estret entre uns penya-segats.

D'un costat els assetjava el terrible monstre Escil·la i, de l'altre, el perillós remolí Caribdis.

Escil·la era un monstre de sis caps, de gairebé quatre metres de llarg que vivia en una cova dalt d'un penya-segat. Circe els havia dit que no hi havia cap manera de defensar-se d'Escil·la perquè cap fletxa no podia arribar a la seva cova.

Odisseu es va armar i es va quedar dret a la part davantera del vaixell, i va ordenar al timoner que no s'allunyés de la muntanya on hi havia la cova del monstre. Passar tan a prop del monstre era molt perillós, però era millor que ser engolits pel remolí Caribdis.

Van continuar navegant, mirant amb horror el monstre dels sis caps quan, de sobte, es va sentir com algú cridava el seu nom. Odisseu va aixecar els ulls i va veure sis dels seus homes suspesos a l'aire, cada un dins una boca del monstre. Odisseu havia perdut sis dels seus millors homes però havien aconseguit esquivar el remolí Caribdis.

Cansats i espantats van arribar a una platja on van passar la nit.

Aquella nit caigué una forta tempesta i es van adonar que probablement s'haurien de quedar en aquella platja uns dies. Tenien molt menjar i no passarien gana.

Durant un mes va ploure sense parar i quan el temporal va anar passant es van fer de nou a la mar.

De cop, van començar a aparèixer núvols i, novament, es van veure atrapats en un altre temporal i una onada gegant va esquinçar una bona part del vaixell.

De sobte, el vent els va portar, de nou, cap al remolí Caribdis.

Caribdis era una immensa boca xucladora que dos cops al dia engolia tot el que trobava flotant i, també, dos cops al dia, vomitava les restes del que s'havia empassat.

Aquesta vegada, però, els seus homes no van tenir tanta sort. Ni tan sols van poder dir-se adéu. Odisseu, però, es va enfil·lar a la popa del vaixell, va fer un gran salt enlaire i va quedar penjat de la figuera que hi havia dalt de tot del penya-segat. Des d'allà va veure com el vaixell desapareixia, definitivament, amb tots els seus companys. Només ell es va salvar.

Odisseu va passar moltes hores penjat de l'arbre. De mica en mica el mar va anar tornant a la calma i el remolí va vomitar alguns trossos del vaixell, que van sortir a la superfície.

Odisseu es va deixar anar, va fer un salt i es va agafar a una fusta del vaixell.

Flotant i remant amb les mans, a poc a poc, es va anar allunyant, mar enllà.

EL VEL DE PENÈLOPE

Passaven els anys i, a Ítaca, Penèlope esperava, amb paciència, que el seu marit tornés. Cada dia mirava per la finestra, però Odisseu no arribava.

A palau arribaven cada dia més pretendents amb la intenció de casar-se amb ella, donant per fet que Odisseu no tornaria mai més.

–Odisseu es deu haver ofegat quan tornava de Troia.– sentenciaven.

–Per què no us caseu amb un de nosaltres?– deien.

–Esperaré un temps més– responia Penèlope.

Penèlope encara estimava Odisseu i no es volia casar amb cap dels pretendents, però ells es negaven a marxar.

Passaven els dies, les setmanes, els mesos i els anys i els pretendents eren cada vegada més insistents i més desvergonyits. Continuaven vivint al palau, bevent i menjant, i a més a més planejaven matar Telèmac, el fill d'Odisseu i Penèlope.

–Senyora, si no escolliu un marit, nosaltres l'haurem d'escollir per vós.

Ítaca necessita un rei i vós necessiteu un espòs– deien.

–D'acord– va dir Penèlope. –Teixiré un vel de núvia i, el dia que l'hagi acabat, escolliré un marit d'entre tots vosaltres.

Penèlope treballava tot el dia en el seu teler però el vel no s'acabava mai.

El que passava és que cada nit, mentre el pretendents dormien, ella desteixia el que havia fet durant el dia. D'aquesta manera va aconseguir aturar, durant més de tres anys, haver de triar marit per casar-se.

Un dia, però, una serventa va explicar als pretendents el que feia la seva mestressa, que desfeia de nit el que havia fet de dia, i la pobra Penèlope no va tenir cap més remei que acabar de teixir el vel de núvia d'una vegada.

L'endemà Penèlope havia d'escollir un nou marit d'entre aquella colla de pretendents mal educats.

Es va organitzar una gran festa i la pobra Penèlope només pensava en com s'ho faria per no haver de triar marit.

ARRIBADA D'ODISSEU A ÍTACA

Odisseu havia anat a parar a una illa on va viure durant un temps. Els habitants d'aquesta illa li van proporcionar un vaixell nou, ple de menjar i de tot el que pogués necessitar per a poder tornar a Ítaca.

Després de dies de navegació i de sobreviure, novament, a fortes tempestes, Odisseu es va despertar en una platja sense saber on era.

De sobte se li va aparèixer Atena, reina de la saviesa, i li va dir que, finalment, havia arribat a Ítaca, però que tenia males notícies perquè l'endemà Penèlope havia de triar marit entre tota la colla de pretendents que s'havien instal·lat al seu palau.

Atena, fent servir els seus poder màgics, va transformar Odisseu en un vell captaire, per tal que ningú el pogués reconèixer i el va acompanyar fins a la cabana d'Eumeu, el seu antic amic i cuidador dels porcs.

Telèmac va ser avisat per Atena perquè anés fins a la cabana d'Eumeu i allà es va trobar amb el seu pare. Pare i fill es van abraçar i, entre els dos, van idear una estratègia per desfer-se dels pretendents de la seva mare i esposa Penèlope.

L'ARC D'ODISSEU

L'endemà al matí, Odisseu, amb l'aparença de captaire, es va dirigir al palau.

Els pretendents, en veure'l, se'n van burlar, pensant que era un més que volia casar-se amb Penèlope, però que de tan vell com era no tenia cap possibilitat de ser triat.

Penèlope, aconsellada pel seu fill Telèmac, va organitzar un concurs d'arquers per posar a prova la destresa dels pretendents i va anunciar que es casaria amb qui aconseguís travessar, d'un sol tir, el major nombre d'argolles.

Per al concurs, Penèlope, aconsellada pel seu fill, va convidar els homes a utilitzar l'arc d'Odisseu.

Tots els homes ho van intentar, però cap d'ells va aconseguir-ho.

Odisseu va demanar que el deixessin participar i tothom va quedar bocabadat en veure la facilitat amb què el vell captaire tesava l'arc i com, amb només un tir, va travessar totes les argolles, de la primera a l'última, superant la prova i guanyant el concurs.

Es va desfermar una lluita ferotge entre els pretendents que no volien que un vell captaire aconseguís casar-se amb Penèlope. Odisseu, ajudat pel seu fill Telèmac, va aconseguir vèncer-los a tots.

I així va ser l'arribada a Ítaca d'Odisseu, després de deu anys de guerres i deu anys més d'haver de superar un munt de proves i paranys.

Odisseu es va quedar a viure, per sempre més, amb la seva esposa Penèlope i el seu fill Telèmac.